

Motion till riksdagen

1989/90:Ub147

av Daniel Tarschys m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1989/90:90 om forskning

I denna kommittémotion från folkpartiet tar vi upp vissa forskningsfrågor med social anknytning: behovet av en samordnad barnforskning, demensforskning, ett läkemedelsepidemiologiskt centrum och handikappforskning.

Barn

Barn inger löften om framtiden samtidigt som de har en omedelbar förankring i nuet. Forskningen kring barnens behov bidrar till att förbättra kommande generationers livsbetingelser. Föräldrarna har en central roll för att skydda och fostra barnen. Däremot kan offentliga insatser aldrig ersätta föräldraansvaret. Men samhällsutvecklingen måste alltid ta hänsyn till de behov som barnen har. Samhället måste på skilda sätt hjälpa föräldrar att bättre ta sitt ansvar. Samhället har en skyldighet att skydda barn som far illa.

Barn har en förmåga att tydligt visa sina reaktioner då utvecklingen får en olycklig inriktning och fungerar på så vis som ett slags levande varningslampor. Forskning om barns hälsa, behov och livsbetingelser är ett eftersatt område. Inte bara för barnen utan också för oss vuxna är det angeläget att en kontinuerlig forskning sker kring barns behov i samhället.

Kunskapen kring barnens fysiska miljö är eftersatt

- Det är dubbelt så vanligt att elever drabbas av olycksfall i skolan som att vuxna skadas i arbetslivet.
- Barnolycksfall överstiger i absoluta tal antalet rapporterade arbetsolyckor. Lika många liv går till spillo genom barnolycksfall som genom olyckor i arbetslivet. Undersökningar visar att majoriteten av olycksfallen hade kunnat förebyggas med enkla medel utan större kostnad.
- Endast i några få kommuner finns barnskydds- eller barnmiljökonsulenter. Kostnaden för verksamheten understiger 1 milj.kr. För att förebygga skador på våra arbetsplatser finns det omkring 100 000 skyddsombud till en kostnad av långt över 1 miljard kronor.
- Arbetarskyddsstyrelsen, som är tillsynsmyndighet när det gäller arbetsmiljölagen, har tillgång till ett forskningsinstitut som sysselsätter 340 personer. I jämförelse med forskningen om arbetslivet ter sig forskningen om barn marginell.

- Barnen i dag uppvisar betydligt oftare allergiska symtom än vad tidigare generationer gjort. Ökad kunskap om allergisanering är därför angelägen.
- Bullernivån överskrider ofta tillåtet gränsvärde för vuxna i rastutrymmen och skolmatsalar. Ingen vet vilka gränsvärden som är motiverade när det gäller barn.

Utsatta barn

Mycket tyder på att de mest utsatta barnen fått det sämre under 1980-talet. Barns intressen tillvaratas ofta dåligt i samband med familjevård, sexuella övergrepp, missbruk eller psykiska avvikelser hos föräldrarna.

Socialtjänstens organisation och dess funktion är ett mycket angeläget och hittills till stor del försummat forskningsfält. Forskning kring de socialt mest utsatta barnens levnadsförhållanden och behov måste prioriteras.

Flykting- och invandrabarn

Mycket angelägen är även forskning kring flykting- och invandrabarnens förutsättningar och behov. Invandrabarn är ofta mer utsatta än svenska barn. Deras kulturella bakgrund kan i samband med integreringsprocessen skapa svåra och olösliga konflikter. Flerspråkigheten kan skapa problem i den fortsatta utvecklingen. För att förhindra uppkomsten av invandrabarn bör forskningen om invandrabarnens uppväxtbetingelser och kriminalitet utvecklas.

Forskningscentrum om barnfrågor

Det behövs en samordning av forskningen kring barnfrågorna. Vi föreslår därför att det inrättas ett forskningscentrum för detta ändamål. Detta centrum bör i ett inledningsskede prioritera forskning kring de ovan nämnda områdena, nämligen barnens fysiska miljö, utsatta barn samt invandrar- och flyktingbarn. Till detta centrum bör knytas en professur i social pediatrik.

Det behöver utredas hur ett sådant forskningscentrum skall organiseras och vilka resurser som är rimliga för att det skall kunna fungera på ett ändamålsenligt sätt. En möjlighet är att knyta verksamheten till temaforskningen i Linköping. Ett annat alternativ kan vara att söka en koppling till det arbete som bedrivs inom Allmänna barnhuset med dess omfattande konferensverksamhet kring barns och ungdomars situation. En tredje möjlighet vore att upprätta ett fristående forskningsinstitut. Vi avstår här från ställningstagande mellan dessa olika alternativ.

Demens

Det är nödvändigt att öka kunskapen om demenssjukdomarna, deras utbredning, orsaker och behandling. Behandlingsmetodikerna måste utvecklas samtidigt som fördomar måste undanröjas och förståelse skapas för sjukdomen.

I propositionen föreslår regeringen att 1 milj.kr. ställs till medicinska forskningsrådets förfogande för stöd till forskning kring demenssjukdomar.

Riksdagen har nyligen uttalat att det är mycket angeläget med en ökad forskning kring demenssjukdomarnas orsaker och möjligheter till behandling. Riksdagen motiverade sitt uttalande med att andelen äldre ökar och demenssjukdomarna är vanligare i de äldsta åldersgrupperna. Detta medför särskilda problem som drabbar de demenssjuka och deras anhöriga. Anslaget till demensforskningen måste därför ökas för att problemet bättre skall kunna hanteras i framtiden.

Med regeringens förslag går det inte att nå den kraftsamling som riksdagen har begärt. Vi föreslår att anslaget till medicinska forskningsrådet för stöd till demensforskning ökas med 10 milj.kr., dvs. med 9 milj.kr. mer än vad regeringen begär.

Läkemedelsepidemiologiskt centrum

För att så tidigt som möjligt kunna upptäcka biverkningar av läkemedel har vi i Sverige sedan 1965 ett rapporteringssystem för biverkning av läkemedel, lokaliserat till socialstyrelsens läkemedelsavdelning. Denna rapportering är att betrakta som ett epidemiologiskt larmsystem, och uppföljande epidemiologiska studier är som regel nödvändiga för att närmare analysera och bestämma storleken på effektsamband samt för att identifiera riskgrupper. När nya läkemedel introduceras är det därför önskvärt att från början tillämpa en mer fullständig epidemiologisk övervakning som inte bara skulle omfatta kartläggning av biverkningar utan också gynnsamma effekter av medlen. Det finns också anledning att följa hur läkemedlen används för att kunna göra en nytto/riskbedömning av läkemedlets plats bland tillgängliga behandlingsmetoder.

För att läkemedelsverket skall kunna göra sådana uppföljningar behöver vi i Sverige ett läkemedelsepidemiologiskt centrum med vetenskaplig kompetens. Det är viktigt att en sådan verksamhet har nära anknytning till en forskningsinstitution vid någon av de medicinska fakulteterna.

I vår kommittémotion (1989/90:So24) med anledning av regeringens proposition 1989/90:99, om en ny myndighet för kontrollen och tillsynen på läkemedelsområdet m.m. utvecklar vi detta förslag närmare.

Handikappforskning

Handikappforskningen syftar till att öka kunskapen om varför handikapp uppkommer, hur deras uppkomst kan förebyggas samt hur olika handikapp kan kompenseras med olika hjälpmedel.

Samhällets tilltagande komplexitet förutsätter en aktiv handikappforskning. För människor med funktionshinder innebär väl fungerande hjälpmedel en förhöjd livskvalitet och ett större mått av självbestämmande. Den forskning som görs för att lösa handikappproblemen kan även vara till stor nytta för andra.

Datatekniken och informationsteknologins snabba utveckling påverkar livsstilen för många människor, både i positiv och negativ riktning. För människor med handikapp är detta ännu mer påtagligt. Den ökade tekniken medför ökad abstraktion i många situationer, vilket speciellt drabbar de för-

ständighandikappade. Samtidigt skapar datateknik och informationsteknologi möjligheter att kompensera många typer av handikapp. Den nya teknikens alla möjligheter har dock inte utnyttjats fullt ut för att underlätta för de handikappade. På vissa områden finns lösningar som kan tas i bruk relativt snabbt. Bristande kunskap och fantasi gör att bra lösningar för de handikappade fördröjs.

Handikappforskningens utveckling är beroende av den generella kunskapsutvecklingen. För att uppnå fullgod kvalitet måste handikappforskningen förankras i den reguljära forskningen vid universitet och högskolor. Handikappfrågor måste till betydande del bearbetas av forskare som inte enbart är specialiserade på handikapp.

Regeringen föreslår att det nya socialvetenskapliga forskningsrådet tar över forskningsrådsnämndens ansvar för handikappforskningen. Regeringen föreslår vidare att övriga finansärer som tidigare bör ta sitt ansvar för handikappforskningen. Riksdagen bör ställa sig bakom detta uttalande och slå fast att stödet till handikappforskningen inte får minska. Detta gäller bl.a. den forskning som bedrivs med stöd av styrelsen för teknisk utveckling och medicinska forskningsrådet.

Hemställan

Med anledning av det anförda hemställs

[att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur ett forskningscentrum om barnfrågor kan organiseras i enlighet med vad som anförts i motionen.¹]

att riksdagen beslutar att för budgetåret 1990/91 anslå ytterligare 9 milj.kr. under utbildningsdepartementets anslag E 16. Medicinska forskningsrådet, totalt 296 469 000 kr. för att öka stödet till demensforskningen.

Stockholm den 20 mars 1990

Daniel Tarschys (fp)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)

Ulla Orring (fp)

Barbro Westerholm (fp)

Barbro Sandberg (fp)